

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.632> JEL classification: E58, G21
UDC: 336.717

Олена СИДОРОВИЧ

доктор економічних наук, професор,
кафедра фінансів імені С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, Україна
ORCID ID: 0000-0002-4605-3533
E-mail: sydorovycholena@gmail.com

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ЧИННИК ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано вплив банківського кредитування на фінансову стабільність банківського сектору України та економічну безпеку держави. Виявлено внутрішні чинники, що визначають стійкість банків – якість кредитного портфеля, капіталізація, ліквідність, ефективність управління ризиками та рівень цифровізації, а також зовнішні чинники – макроекономічне середовище, монетарну політику, політичні та соціальні ризики, стан фінансових ринків і зовнішньоекономічні умови.

У ході дослідження проведено класифікацію ключових ризиків кредитування: кредитний, ліквідності, процентний, операційний, макроекономічний та соціально-психологічний, що дозволило оцінити їхній вплив на фінансову стійкість банківського сектору та економічну безпеку держави. Розроблено систему критеріїв і кількісних показників для оцінки кредитної активності, якості портфеля, капіталізації та макроекономічного впливу, що забезпечує комплексну кількісну оцінку впливу банківського кредитування на фінансову стабільність і економічну безпеку.

На основі отриманих результатів сформульовано практичні рекомендації щодо оптимізації кредитної політики, мінімізації кредитних і системних ризиків та підвищення ролі банківського сектору у забезпеченні економічної безпеки держави. Запропоновані заходи включають посилення кредитного скорингу, диверсифікацію кредитного портфеля, розвиток дистанційних каналів обслуговування, резервування, внутрішній аудит, хеджування ризиків та активну взаємодію з регулятором.

У процесі дослідження впливу банківського кредитування на фінансову стабільність банківського сектору України та економічну безпеку держави застосовано комплекс методів наукового пізнання. Використано системний підхід для аналізу взаємозв'язків між внутрішніми та зовнішніми чинниками, кредитними ризиками та механізмами забезпечення стійкості банківського сектору. Для оцінки впливу окремих чинників на ефективність кредитної діяльності та фінансову стабільність застосовано методи порівняльного, структурно-логічного та статистичного аналізу.

Для визначення взаємозв'язку між якістю кредитного портфеля, капіталізацією, ліквідністю банків та рівнем економічної безпеки держави застосовано класифікаційно-аналітичний підхід. Такий комплексний підхід дозволив ідентифікувати ключові ризики кредитування, оцінити їхній вплив на стійкість банківського сектору та розробити практичні рекомендації щодо оптимізації кредитної діяльності, мінімізації кредитних і системних ризиків та посилення ролі банківського сектору у забезпеченні економічної безпеки держави.

© Олена Сидорович, 2025

Отримано: 18.04.2025 р.

Рекомендовано до друку: 19.05.2025 р.

Опубліковано: 28.05.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Сидорович О. Банківське кредитування як чинник фінансової стабільності банківського сектору України та економічної безпеки держави. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 632-642. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.632>

Ключові слова: банківське кредитування; фінансова стабільність; банківський сектор України; економічна безпека держави; кредитні ризики; капіталізація; ліквідність; кредитний портфель; макроекономічні фактори; регуляторна політика.

Вступ

Фінансова стабільність банківського сектору є ключовим чинником економічної безпеки держави та стійкого розвитку національної економіки. Одним із найважливіших інструментів забезпечення цієї стабільності є банківське кредитування, яке не лише сприяє акумуляції та трансформації фінансових ресурсів, а й зумовлює кредитні ризики та впливає на ефективність функціонування фінансового сектору.

У сучасних умовах українські банки стикаються з численними викликами: макроекономічними коливаннями, військовим конфліктом, структурними змінами в економіці та регуляторними трансформаціями. Ці фактори створюють підвищені ризики для кредитної діяльності та можуть негативно впливати на фінансову стійкість банків. Водночас ефективне управління кредитними процесами здатне підвищити стабільність банківського сектору, підтримати довіру вкладників і сприяти зміцненню економічної безпеки держави.

Таким чином, виникає необхідність комплексного дослідження впливу банківського кредитування на фінансову стабільність банківського сектору України та на економічну безпеку держави, що передбачає аналіз як зовнішніх макроекономічних та регуляторних чинників, так і внутрішніх показників діяльності банків.

Аналіз сучасних наукових праць та офіційних звітів свідчить про зростаючу увагу до ролі банківського кредитування у забезпеченні фінансової стабільності банківської системи України та її впливу на економічну безпеку держави.

Зокрема, у звіті Національного банку України «Фінансова стабільність. Грудень 2024 року» [1, с. 42] зазначено, що підвищення достатності капіталу банків може призвести до посилення кредитних стандартів, що, в свою чергу, сповільнює кредитування та економічну активність. Це підкреслює важливість балансування між вимогами до капіталу та стимулюванням кредитної активності.

Дослідження «Оцінка стану кредитування економіки України» [2] вказує на зниження відношення банківських кредитів до ВВП, що може свідчити про обмежений доступ до фінансування для реального сектору економіки, особливо в умовах воєнного конфлікту. Ці результати підкреслюють необхідність комплексного підходу до оцінки впливу банківського кредитування на фінансову стабільність та економічну безпеку держави, з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх чинників.

Проблематика банківської стабільності та її зв'язку з кредитною активністю є предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Суттєві надбання у дослідженні цих питань належать таким вітчизняним вченим-економістам, як А. Є. Абдуллаєва [6], М. Біда [3], Н. Блашук-Дев'яткіна [3], Т. Винник [5], Д. М. Гладких [9], Б. Данилишин [2], А. Л. Дешко [9], О. В. Дзюблук [4], Я. А. Жаліло [9], Г. М. Забчук [5], О. О. Іващук [5], Ю. В. Касперович [9], С. М. Колонтай [7], В. Корнєєв [5], Л. П. Лондар [9], Б. Л. Луців [10], П. Б. Луців [10], Ю. Ю. Людковська [6], А. Д. Петрашевська [7], С. Подик [8], В. Я. Рудан [5], В. В. Смерянська [7], Є. Я. Чайковський [10], Я. І. Чайковський [10], С. Чередніченко [11], В. О. Черелюк [12], Л. Г. Шемаєва [9], Н. Я. Юрків [9] та ін.

Автори досліджували різні аспекти кредитування, зокрема управління кредитними ризиками, вплив капіталізації та ліквідності на стійкість банків, роль державних банків у підтримці фінансової стабільності, ефект доларизації активів і пасивів, а також вплив цифровізації банківських послуг на ефективність кредитної діяльності. Усі ці дослідження підкреслюють значення банківського кредитування як ключового інструменту, що визначає кредитні ризики, ліквідність банків, ефективність функціонування фінансового сектору та сприяє формуванню економічної безпеки держави.

Разом із цим, у науковій літературі відчутна нестача робіт, які б кількісно оцінювали вплив банківського кредитування на фінансову стабільність і економічну безпеку, а також

розробки практичних рекомендацій для підвищення ефективності управління кредитною діяльністю та мінімізації кредитних і системних ризиків.

Мета статті

Мета дослідження – ідентифікувати та обґрунтувати роль банківського кредитування як ключового чинника фінансової стабільності банківського сектору України, оцінити його вплив на економічну безпеку держави та виробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління кредитною діяльністю в умовах воєнних і макроекономічних ризиків.

Виклад основного матеріалу дослідження

Теоретичний аналіз понятійного апарату є важливою передумовою для глибшого розуміння взаємозв'язку фінансової стабільності банківської системи та кредитної діяльності банків. У науковій літературі категорія фінансова стабільність банківської системи трактується багатопланово. Узагальнення існуючих підходів дозволяє виокремити кілька концептуальних напрямів:

1. Інституційний підхід – фінансова стабільність розглядається як здатність банківських установ виконувати свої ключові функції (залучення депозитів, кредитування економіки, проведення розрахунків) навіть в умовах стресових факторів. За цим підходом стійкість банків прямо залежить від якості кредитного портфеля, рівня ліквідності та достатності капіталу.

2. Системний підхід – стабільність трактується як властивість банківської системи в цілому підтримувати безперервність фінансових потоків та мінімізувати системні ризики. Банківське кредитування у цьому контексті виступає ключовим каналом трансмісії шоків у реальний сектор економіки, тому надмірне зростання або скорочення кредитної активності може провокувати дисбаланси.

3. Макроекономічний підхід – фінансова стабільність визначається як здатність банківської системи забезпечувати економічне зростання через достатнє й збалансоване кредитування. Наявність адекватного кредитного забезпечення підприємств і

домогосподарств розглядається як фактор стійкості економіки та складова економічної безпеки держави.

4. Ризик-орієнтований підхід – увага зосереджена на управлінні кредитними, ліквідними, валютними та іншими ризиками, що прямо впливають на фінансову стійкість банків. У межах цього підходу кредитування виступає головним джерелом як доходів банків, так і потенційних фінансових втрат.

5. Безпековий підхід – фінансова стабільність трактується як компонент економічної безпеки держави. Банківське кредитування у цьому випадку виступає не лише економічним, а й стратегічним інструментом, здатним зміцнювати або послаблювати національну стійкість у кризових і воєнних умовах.

Узагальнення зазначених підходів свідчить, що банківське кредитування є ключовим чинником, через який проявляється фінансова стабільність банківської системи та її роль у забезпеченні економічної безпеки.

Взаємозв'язок фінансової стабільності банківської системи та банківського кредитування є багатовимірним і визначає як стійкість фінансового сектору, так і потенціал економічного зростання. З одного боку, стабільна банківська система створює сприятливі умови для розширення кредитної діяльності; з іншого – надмірні кредитні ризики можуть стати джерелом фінансової нестабільності.

Основні аспекти цього взаємозв'язку можна виділити наступним чином:

- Кредитування як драйвер економічного зростання: воно стимулює розвиток бізнесу, інвестиційну активність та споживчий попит, що сприяє макроекономічній стабільності.
- Кредитування як джерело ризиків: надмірне розширення кредитного портфеля за рахунок ризикових позичальників може погіршувати якість активів, призводити до зростання непрацюючих кредитів (NPL) і загрожувати стабільності банків.
- Баланс між капіталом і кредитною активністю: регуляторні вимоги щодо достатності капіталу та ліквідності знижують ризики, проте надто жорсткі

нормативи можуть обмежувати кредитування та стримувати економічне відновлення.

- Циклічність кредитування: у фазі економічного зростання банки активізують кредитування, тоді як у періоди кризи скорочують його, що посилює негативний вплив макроекономічних шоків.

Таким чином, банківське кредитування виступає водночас індикатором і детермінантою фінансової стабільності: воно визначає здатність банківського сектору підтримувати розвиток економіки, але за відсутності належного регулювання може перетворитися на джерело фінансових криз.

Станом на 2024 рік кредитний портфель банків України продовжував зростати, що свідчить про відновлення кредитної активності після періоду скорочення внаслідок війни. Зокрема, чистий гривневий кредитний портфель бізнесу збільшився на 28,4% у річному вимірі, а кредити населенню зросли на 39,9% [13].

Обсяг чистих гривневих кредитів фізичним особам у 2024 році зріс на 35,9 %, що свідчить про відновлення споживчого попиту та покращення фінансових умов для населення. Водночас зростання портфеля іпотечних кредитів уповільнюється третій квартал поспіль, що пояснюється подальшою перебудовою та уповільненням реалізації домінуючої в іпотечному кредитуванні програми “єОселя” [13]

Тенденції розвитку кредитної діяльності:

1. Зростання кредитування бізнесу та населення/ Банки активно нарощують кредитування як для підприємств, так і для фізичних осіб, що свідчить про відновлення довіри до банківської системи та покращення економічної ситуації.

2. Зниження непрацюючих кредитів (NPL)/ Частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі станом на 01 січня 2025 року скоротилася до 30,3% або на 7,1 відсоткових пункта порівняно з показником станом на 01 січня 2024 року. Обсяг NPL за 2024 рік скоротився на 29,1 млрд грн до 393,2 млрд грн. Тенденція його поступового зменшення триває з початку 2023 року. [13].

3. Зниження ставок за кредитами. Середньозважена ставка за новими

гривневими кредитами на кінець 2024 року становила 18,9% річних, що свідчить про поступове зниження вартості кредитування під впливом зваженої монетарної політики Національного банку України [Кредитування великого бізнесу у 2024 році: майже SWOT-аналіз. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк»]. На ринку вартість гривневих кредитів коливалася в межах 16–18%, що відображає позитивну динаміку доступності фінансування для бізнесу та населення..

4. Прогноз зростання кредитного портфеля/ Національний банк України очікує, що у 2025 році кредитний портфель банків зросте на 20-25 %, що свідчить про позитивні прогнози щодо розвитку кредитної діяльності [13].

Активізація кредитної діяльності позитивно впливає на фінансову стійкість банківського сектору України. Зростання кредитного портфеля сприяє підвищенню прибутковості банків, що зміцнює їх капітальну базу та здатність протистояти фінансовим шокам. Зниження частки непрацюючих кредитів свідчить про ефективне управління кредитними ризиками та покращення якості активів банків.

Проте, існують і ризики, пов'язані з надмірним зростанням кредитування, особливо в умовах економічної нестабільності. Високі темпи кредитування можуть призвести до накопичення кредитних ризиків, що в разі погіршення економічної ситуації може негативно вплинути на фінансову стійкість банків.

Таким чином, кредитна діяльність банків України демонструє позитивні тенденції розвитку, що сприяє зміцненню фінансової стійкості банківського сектору. Проте необхідно зберігати баланс між активізацією кредитування та управлінням кредитними ризиками, щоб забезпечити стійкість банківської системи в умовах економічної нестабільності.

Стійкість банківського сектору формується під впливом численних чинників, які визначають здатність банків підтримувати фінансову стабільність та ефективно здійснювати кредитну діяльність. Ці чинники можна умовно поділити на внутрішні та зовнішні (таблиця 1).

Таблиця 1. Внутрішні та зовнішні чинники, що визначають стійкість банківського сектору у контексті кредитної діяльності

Тип чинника	Основні елементи	Вплив на кредитну діяльність
Внутрішні	Якість активів і кредитного портфеля, капіталізація, ліквідність, ефективність управління ризиками, цифровізація	Визначає здатність банку оцінювати позичальників, підтримувати ліквідність та розширювати кредитування
Зовнішні	Макроекономічне середовище, монетарна політика, політичні та соціальні ризики, динаміка фінансових ринків, зовнішньоекономічні фактори	Впливає на платоспроможність клієнтів, доступ до фінансування та загальний ризик кредитного портфеля

Джерело: складено автором.

До внутрішніх чинників відносяться ті, що залежать від політики та управлінських рішень самих банків:

- Якість активів і кредитного портфеля – рівень проблемних кредитів (NPL), структура позик за термінами та типами позичальників, диверсифікація портфеля.
- Капіталізація та достатність капіталу – забезпечення нормативних вимог до достатності капіталу, що визначає здатність банків протистояти фінансовим шокам.
- Ліквідність банків – здатність забезпечувати грошові зобов'язання перед клієнтами та контрагентами, підтримувати стабільність депозитної бази.
- Ефективність управління ризиками – політика управління кредитними, процентними, валютними та операційними ризиками, здатність запобігати надмірним втратам.
- Цифровізація та технологічна база – рівень впровадження сучасних банківських технологій, дистанційного обслуговування, що підвищує операційну ефективність і клієнтську лояльність.

До зовнішніх чинників належать економічні, правові та соціально-політичні умови, що формуються поза межами банків:

- Макроекономічне середовище – темпи економічного зростання, рівень інфляції, валютні коливання, рівень безробіття.
- Монетарна політика та регуляторні вимоги – облікова ставка, нормативи ліквідності та капіталу, вимоги НБУ щодо кредитної активності.

- Політичні та соціальні ризики – воєнний конфлікт, геополітична нестабільність, зміни у законодавстві, що можуть впливати на ліквідність та довіру до банківської системи.
- Динаміка фінансових ринків – доступність джерел фінансування, інвестиційна активність та стан фондового ринку.
- Зовнішньоекономічні фактори – валютні курси, міжнародні санкції та умови співпраці з міжнародними фінансовими інституціями.

Внутрішні та зовнішні чинники тісно взаємопов'язані. Наприклад, якість кредитного портфеля банку залежить не лише від внутрішньої політики оцінки позичальників, а й від макроекономічного стану та платоспроможності клієнтів. Капіталізація та ліквідність банків визначають їхню здатність розширювати кредитування навіть у кризові періоди, а регуляторні обмеження можуть стимулювати або стримувати кредитну активність.

Таким чином, оцінка внутрішніх і зовнішніх чинників дозволяє банкам та регулятору краще розуміти механізми підтримки фінансової стабільності, прогнозувати ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо розвитку кредитної діяльності, забезпечуючи баланс між дохідністю та безпекою банківського портфеля.

Банківське кредитування в умовах воєнних і макроекономічних потрясінь піддається численним ризикам, які впливають на стабільність фінансової системи та ефективність

кредитної діяльності. Для наочності ці ключові ризики та виклики узагальнені у таблиці 2.

Таблиця 2. Ключові ризики та виклики банківського кредитування в умовах воєнних і макроекономічних потрясінь

Категорія ризику	Основні прояви	Потенційні наслідки для банків
Кредитний ризик	Зростання неплатежів, девальваційні ризики, нестабільність застави	Погіршення якості кредитного портфеля, зростання резервів під кредитні втрати
Ризик ліквідності	Відтік депозитів, обмежений доступ до фінансування	Зниження здатності банку виконувати зобов'язання, обмеження кредитування
Процентний ризик	Коливання ставок НБУ, зростання вартості фінансування	Зменшення прибутковості банку, зростання навантаження на позичальників
Операційні та інфраструктурні ризики	Руйнування відділень, збої у IT та платежах	Переривання обслуговування клієнтів, додаткові витрати на відновлення
Макроекономічні та геополітичні ризики	Інфляція, економічна рецесія, невизначеність держпідтримки	Зниження попиту на кредити, збільшення дефолтів
Соціальні та психологічні фактори	Втрата довіри, міграція населення	Зменшення кредитного портфеля, обмеження розвитку банківської діяльності

Джерело: складено автором

Аналіз таблиці 2 демонструє, що в умовах воєнних і макроекономічних потрясінь банки стикаються із комплексом взаємопов'язаних ризиків: від кредитних і ліквідності до макроекономічних та соціально-психологічних. Ефективне управління цими ризиками потребує інтегрованого підходу, який включає підвищення вимог до кредитного скорингу, диверсифікацію портфеля, розвиток дистанційного обслуговування та тісну взаємодію з регулятором для забезпечення фінансової стійкості.

Банківське кредитування є важливим елементом фінансової системи, оскільки воно впливає на ліквідність, капіталізацію банків, платоспроможність позичальників та макроекономічну стабільність. Для кількісної оцінки його впливу на фінансову стабільність і економічну безпеку необхідно визначити систему критеріїв і показників.

Основними критеріями оцінки є:

1. Кредитна активність банків:

- Обсяг наданих кредитів (грн)
- Темпи зростання кредитного портфеля (%)

- Частка кредитів фізичним і юридичним особам (%)

2. Якість кредитного портфеля:

- Частка проблемних кредитів (NPL, %)
- Показник резервів під кредитні втрати (% від портфеля)
- Структура позик за термінами та видами позичальників

3. Капіталізація та стійкість банків:

- Мінімальний розмір регулятивного капіталу (H1)
- Співвідношення власного та залученого капіталу (%)
- Нормативи ліквідності

4. Вплив на макроекономічну стабільність:

- Частка кредитів у ВВП (%)
- Залежність темпів економічного зростання від обсягів кредитування
- Вплив кредитної активності на інфляційні процеси

5. Вплив на економічну безпеку:

- Стабільність фінансового сектору (кількість неплатежів, дефолтів)

- Довіра населення до банків (опитування, депозитна база)
- Здатність банків забезпечувати фінансування стратегічних секторів економіки

Для наочності та систематизації основних показників наведемо їх у таблиці 3.

Таблиця 3. Критерії та показники кількісної оцінки впливу банківського кредитування на фінансову стабільність та економічну безпеку держави

Критерій	Показники	Джерела інформації
Кредитна активність	Обсяг кредитів, темпи зростання, частка кредитів фізичним/юридичним особам	Звіти банків, НБУ
Якість портфеля	NPL, резерви під кредитні втрати, структура позик	Фінансова звітність банків, НБУ
Капіталізація та стійкість	Коефіцієнт достатності капіталу, співвідношення власного/залученого капіталу, рівень ліквідності	Звіти банків, НБУ
Макроекономічний вплив	Частка кредитів у ВВП, темпи економічного зростання, вплив на інфляцію	Державна статистика, НБУ, Держстат
Економічна безпека	Кількість дефолтів, депозитна база, фінансування стратегічних секторів	Звіти банків, НБУ, Міністерства економіки

Джерело: складено автором.

Кожен критерій у таблиці 3 дозволяє кількісно оцінити вплив банківського кредитування на фінансову стабільність та економічну безпеку держави, забезпечуючи об'єктивну основу для аналізу та прийняття управлінських і регуляторних рішень.

Таким чином, розроблена система критеріїв і показників дозволяє комплексно оцінити вплив банківського кредитування на фінансову стабільність та економічну безпеку держави. Вона забезпечує кількісний аналіз як внутрішніх показників банків (стійкість, ліквідність, якість портфеля), так і зовнішніх макроекономічних ефектів (темпи економічного зростання, інфляція, стабільність фінансового сектору), що дає змогу обґрунтовано приймати управлінські та регуляторні рішення.

У сучасних умовах воєнних і макроекономічних потрясінь ефективне управління кредитною діяльністю стає ключовим фактором забезпечення фінансової стабільності та економічної безпеки держави. На основі аналізу внутрішніх і зовнішніх чинників, ризиків кредитування та кількісних показників впливу банківського кредитування можна сформулювати практичні рекомендації для оптимізації діяльності банків.

1. Оптимізація кредитної політики банків:

- Посилення кредитного скорингу та аналізу позичальників. Використовувати сучасні методи оцінки платоспроможності клієнтів, включаючи автоматизовані системи ризик-менеджменту та аналітику великих даних.
- Диверсифікація кредитного портфеля. Розподіляти ризики за видами кредитів, термінами та секторами економіки, щоб зменшити концентрацію проблемних позик.
- Встановлення гнучких умов кредитування. Впроваджувати адаптивні умови для клієнтів у кризові періоди, наприклад, реструктуризацію боргів та відстрочку платежів.

2. Мінімізація кредитних і системних ризиків:

- Підвищення вимог до резервування під проблемні кредити. Формувати достатні резерви для покриття потенційних збитків та підвищення фінансової стійкості банків.
- Розвиток системи внутрішнього контролю та аудиту. Регулярний моніторинг кредитних портфелів і оперативне виявлення ризикових позик.
- Використання інструментів хеджування та страхування кредитних ризиків. Застосування деривативів, гарантій та

страхових продуктів для зменшення впливу валютних і процентних коливань.

3. Підвищення ролі банківського сектору у забезпеченні економічної безпеки:

- Активна участь у фінансуванні стратегічних секторів економіки. Підтримка малого та середнього бізнесу, інфраструктурних проєктів та пріоритетних галузей.
- Розвиток дистанційних каналів обслуговування клієнтів. Забезпечення безперервності кредитної діяльності навіть у складних умовах безпеки та обмежень.
- Тісна взаємодія з регулятором та державними структурами. Спільне

планування заходів щодо підтримки ліквідності, запобігання системним кризам та підвищення довіри до банківської системи.

Для наочності та систематизації практичних заходів, спрямованих на оптимізацію кредитної політики, мінімізацію ризиків та посилення ролі банківського сектору у забезпеченні економічної безпеки, пропонується таблиця 4, яка відображає ключові напрями діяльності, конкретні заходи та очікувані результати їх впровадження.

Таблиця 4. Практичні заходи та очікуваний ефект з оптимізації кредитної політики, мінімізації ризиків для підвищення ролі банківського сектору

Напрямок	Практичні заходи	Очікуваний ефект
Оптимізація кредитної політики	Кредитний скоринг, диверсифікація портфеля, гнучкі умови	Зменшення кредитних втрат, підвищення ефективності кредитування
Мінімізація ризиків	Резервування, внутрішній аудит, хеджування	Зниження фінансових ризиків, підвищення стійкості банків
Підвищення ролі банківського сектору	Фінансування стратегічних секторів, дистанційні канали, взаємодія з регулятором	Підвищення економічної безпеки, стабільність фінансової системи

Джерело: складено автором.

Кожен напрямок у таблиці 4 дозволяє кількісно та якісно оцінити ефективність заходів щодо оптимізації кредитної політики, мінімізації ризиків та посилення ролі банківського сектору, забезпечуючи обґрунтовану основу для управлінських рішень.

Отже, впровадження зазначених рекомендацій дозволяє банкам ефективніше управляти кредитною діяльністю, мінімізувати кредитні та системні ризики та посилювати роль фінансового сектору у забезпеченні економічної безпеки держави. Комплексний підхід до управління кредитними процесами сприяє стабільності банківського сектору навіть у умовах воєнних і макроекономічних потрясінь.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, банківське кредитування є ключовим чинником фінансової стабільності банківського сектору України. Воно впливає на ліквідність, капіталізацію банків, якість активів і

загальний рівень ризиків, що визначають здатність банків протистояти макроекономічним потрясінням та забезпечувати стійкий розвиток фінансової системи.

Стійкість банківського сектору формується під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників. Внутрішні фактори включають якість кредитного портфеля, капіталізацію, ліквідність, ефективність управління ризиками та цифровізацію, а зовнішні – макроекономічне середовище, монетарну політику, політичні та соціальні ризики, динаміку фінансових ринків і зовнішньоекономічні фактори. Взаємодія цих чинників визначає ефективність кредитної діяльності та загальну стабільність банківського сектору.

Кредитування в умовах воєнних і макроекономічних потрясінь супроводжується комплексом ризиків. Серед них – кредитний, ліквідності, процентний, операційний, макроекономічний та соціально-психологічний ризики, які потребують активного управління та

своєчасного реагування з боку банків і регулятора.

Розроблена система критеріїв і кількісних показників дозволяє оцінювати вплив банківського кредитування на фінансову стабільність і економічну безпеку. Вона охоплює кредитну активність, якість портфеля, капіталізацію та стійкість банків, макроекономічний вплив і вплив на економічну безпеку, що дає змогу приймати обґрунтовані управлінські та регуляторні рішення.

Практичні рекомендації щодо оптимізації кредитної діяльності спрямовані на підвищення ефективності банківського сектору та зміцнення економічної безпеки. Вони

включають посилення кредитного скорингу, диверсифікацію портфеля, розвиток дистанційних каналів обслуговування, резервування, внутрішній аудит, хеджування ризиків та активну взаємодію з регулятором.

Перспективи майбутніх наукових досліджень полягають у поглибленому вивченні впливу цифровізації та фінтех-технологій на кредитну діяльність, розробці моделей прогнозування кредитних ризиків в умовах воєнних конфліктів та економічної нестабільності, а також у дослідженні механізмів державної підтримки банків для забезпечення економічної безпеки та стабільного розвитку фінансового сектору України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2024 року. Офіційний сайт Національного банку України. 2024, 49с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2.pdf?v=14
2. Данилишин Б. Оцінка стану кредитування економіки України. Федерація роботодавців України. 20 травня 2025. URL: https://fru.ua/ua/media-center/analytics/otsinka-stanu-kredituvannya-ekonomiki-ukrajini?utm_source=chatgpt.com
3. Блащук-Дев'яткіна Н., Біда М. Оцінка впливу воєнного стану на кредитний ринок України. Молодий вчений. 2023. №10 (122). С. 177–182. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-35>
4. Дзюблук О. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. Вісник Економіки. 2023. № 3. С. 8-25, <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.008>
5. Корнеєв В., Забчук Г., Івашук О., Винник Т., Рудан В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2024. Том 6 № 59. С. 11-23. DOI: 10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533
6. Людковська Ю. Ю., Абдуллаєва А. Є. Оцінка сучасних тенденцій банківського кредитування в Україні протягом 2018–2023 років. *Економіка та суспільство*. Випуск №56. С. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-109>
7. Петрашевська А. Д., Колонтай С. М., Смелянська В. В. Вплив війни на кредитний ринок України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2023. Вип. 48. С. 57–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-10>
8. Подик С. Оцінка кредитного забезпечення підприємств аграрного сектору України. *Підприємництво та інновації*. 2024. № (31). С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/31.4>

9. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України : аналіт. доп. / [Шемаєва Л. Г., Жаліло Я. А., Юрків Н. Я. та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2021. 104 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_06_2021.pdf
10. Чайковський Я., Луців Б., Дзюблюк О., Чайковський Є., Луців П. Банківське зелене кредитування як ключовий інструмент екологічної модернізації економіки. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2025. Том 2 (61). С. 54-72. DOI: 10.55643/fcaptp.2.61.2025.4651
11. Чередніченко С. Моделювання впливу воєнного стану на показники банківського кредитування національної економіки. *Підприємництво та інновації*. 2024. № 33. С. 54-60. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.9>
12. Черелюк В. О. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в умовах сьогодення. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Випуск 78. С. 124-129. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.78-19>
13. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

REFERENCES

1. National Bank of Ukraine. (2024). *Financial Stability Report, December 2024* (49 p.). https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2.pdf?v=14
2. Danylyshyn, B. (2025, May 20). Assessment of the state of lending to Ukraine's economy. *Federation of Employers of Ukraine*. <https://fru.ua/ua/media-center/analytics/otsinka-stanu-kredituvannya-ekonomiki-ukrajini>
3. Blashchuk-Deviatkina, N., & Bida, M. (2023). Assessment of the impact of martial law on the credit market of Ukraine. *Young Scientist*, 10(122), 177–182. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-35>
4. Dziubliuk, O. (2023). Problems of activating bank lending to the real sector of the economy under martial law. *Visnyk of Economics*, 3, 8–25. <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.008>
5. Kornieiev, V., Zabchuk, H., Ivashchuk, O., Vynnyk, T., & Rudan, V. (2024). Comparative analysis of bank lending to Ukrainian enterprises during the war. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 6(59), 11–23. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533>
6. Liudkovska, Y. Y., & Abdullaeva, A. Ye. (2023). Assessment of current trends in bank lending in Ukraine during 2018–2023. *Economy and Society*, 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-109>
7. Petrashevskaya, A. D., Kolontai, S. M., & Smelianska, V. V. (2023). The impact of war on the credit market of Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 48, 57–60. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-10>
8. Podyk, S. (2024). Assessment of credit provision for enterprises in Ukraine's agricultural sector. *Entrepreneurship and Innovation*, 31, 25–30. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/31.4>
9. Shemaieva, L. H., Zhalilo, Ya. A., Yurkiv, N. Ya., et al. (2021). *Problems and prospects of strengthening the stability of Ukraine's financial system: Analytical report* (Ya. A. Zhalilo, Ed.). Kyiv: National Institute for Strategic Studies. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_06_2021.pdf

10. Chaikovskiy, Ya., Lutsiv, B., Dziubliuk, O., Chaikovskiy, Ye., & Lutsiv, P. (2025). Green bank lending as a key tool for the ecological modernization of the economy. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(61), 54–72. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.61.2025.4651>
11. Cherednichenko, S. (2024). Modelling the impact of martial law on indicators of bank lending to the national economy. *Entrepreneurship and Innovation*, 33, 54–60. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.9>
12. Chereliuk, V. O. (2022). Problems and prospects of the development of the banking system in modern conditions. *Black Sea Economic Studies*, 78, 124–129. <https://doi.org/10.32782/bses.78-19>
13. National Bank of Ukraine. (n.d.). *Official website of the National Bank of Ukraine*. <https://bank.gov.ua>

Olena Sydorovych, Doctor of Economics, Professor, Department of Finance named after S. I. Yurii, West Ukrainian National University, Ukraine

Bank lending as a factor of financial stability of the banking sector of Ukraine and the economic security of the state

Abstract

The article analyses the impact of bank lending on the financial stability of Ukraine's banking sector and the economic security of the state. The study identifies internal factors determining banking resilience — the quality of the loan portfolio, capitalisation, liquidity, risk management efficiency, and the level of digitalisation — as well as external factors, including the macroeconomic environment, monetary policy, political and social risks, the condition of financial markets, and external economic conditions.

The research classifies key lending risks — credit, liquidity, interest rate, operational, macroeconomic, and socio-psychological — which allowed for an assessment of their influence on the financial resilience of the banking sector and the state's economic security. A system of criteria and quantitative indicators has been developed to evaluate credit activity, portfolio quality, capitalisation, and macroeconomic impact, ensuring a comprehensive quantitative assessment of how bank lending affects financial stability and economic security.

Based on the obtained results, practical recommendations are formulated to optimise credit policy, minimise credit and systemic risks, and strengthen the role of the banking sector in ensuring the state's economic security. The proposed measures include enhanced credit scoring, portfolio diversification, the development of remote service channels, provisioning, internal audit, risk hedging, and active interaction with the regulator.

In assessing the influence of bank lending on the financial stability of the banking sector of Ukraine and the state's economic security, a complex of scientific methods was applied. A systems approach was used to analyse the interrelations between internal and external factors, credit risks, and mechanisms ensuring banking sector resilience. Comparative, structural-logical, and statistical analysis methods were employed to evaluate the impact of individual factors on lending efficiency and financial stability.

To determine the relationship between the quality of the loan portfolio, bank capitalisation, liquidity, and the level of national economic security, a classification-analytical approach was used. This comprehensive approach enabled the identification of key lending risks, the assessment of their impact on the resilience of the banking sector, and the formulation of practical recommendations for optimising credit activity, minimising credit and systemic risks, and strengthening the role of the banking sector in safeguarding the economic security of the state.

Keywords: bank lending; financial stability; banking sector of Ukraine; economic security of the state; credit risks; capitalisation; liquidity; loan portfolio; macroeconomic factors; regulatory policy.

Cite as: Sydorovych, O. (2025). Bank lending as a factor of financial stability of the banking sector of Ukraine and the economic security of the state. *Economic analysis*, 35 (2), 632-642. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.632>